

УДК 342.5

Денис Володимирович МАНДИЧЕВ,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ГОСПОДАРЬСЬКИМИ СУДАМИ УКРАЇНИ

Економічний розвиток нашої держави, активізація міжнародних, в тому числі господарських, зв'язків, обумовлюють посилення ролі системи господарських судів в сфері реалізації правоохоронної функції держави. Слід погодитися з думкою О. М. Остапенка з приводу того, що однією з необхідних умов успішного функціонування всіх елементів створюваного в Україні ринкового механізму є законність і дисципліна в діяльності суб'єктів господарювання, адже чинним законодавством передбачене добровільне та сумлінне виконання суб'єктами господарювання своїх договірних зобов'язань. Саме на досягнення таких цілей спрямована діяльність системи господарських судів.

О. Л. Соколенко визначає правоохоронну функцію держави як комплексний цілісний пріоритетний напрямок державної політики, спрямований на забезпечення відповідно до засад верховенства права та пріоритету прав людини охорони права і правовідносин, а також захисту основ конституційного ладу, у тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, законності та правопорядку.

Отже, правоохоронну діяльність в тій чи іншій мірі здійснюють всі органи державної влади та місцевого самоврядування. Відповідно, правоохоронні органи – це державні органи зі спеціальним статусом, для яких правоохоронна функція є основною та єдиною. Такому розумінню правоохоронних органів відповідає вузький підхід до їх визначення, який зокрема, знаходимо в законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». Правоохоронні органи, відповідно до ст. 1 цього закону, це органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Відтак, закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» не тільки наводить вузький перелік правоохоронних органів, але і чітко відмежовує правоохоронні органи від судів, що слідує як із назви, так і зі змісту Закону. У зв'язку з цим, виникає необхідність у виділенні окремої державної системи – судової.

В науковій літературі превалює думка про те, що основним призначенням судової влади в державі є відправлення правосуддя, у межах якого судова влада виконує наступні функції: 1) правозахисну, яка полягає в захисті судом законних інтересів громадян і держави, що охороняються законом; 2) правоохоронну – суд відіграє важливу роль у стримуванні злочинності й запобіганні злочинним проявам, застосовуючи покарання до осіб, які вчинили злочини та інші правопорушення; 3) виховну, бо своєю діяльністю суд сприяє формуванню у громадян і посадових осіб поваги до права й закону.

На думку Н. А. Чабан, суд, не будучи правоохоронним органом (у вузькому розумінні цього поняття), тим не менш, виконує правоохоронні функції.

Роль судової системи в механізмі реалізації правоохоронної функції держави, як зазначає О. І. Безпалова, виявляється переважно шляхом охорони та захисту прав і свобод людини в результаті здійснення владного впливу на відповідні суспільні відносини.

Система господарських судів належить до судів загальної юрисдикції. Відтак, в державі господарські суди є носіями судової влади, яка виражається у здійсненні ними судочинства в господарських справах.

Особливістю організації господарських судів є те, що вони утворюють єдину систему (ланки системи), яка належить до єдиної судової системи, однак, в той же час, має власну ієрархічну структуру, а також лише їй притаманні функції щодо розгляду та вирішення відповідної категорії справ – господарських спорів.

Правоохоронна функція господарських судів у державі виражається у:

1) забезпеченні економічної безпеки та дисципліни, що є невід'ємною складовою національної безпеки держави;

2) створенні сприятливих умов для сталого та надійного розвитку господарських правовідносин, захисті економічної конкуренції та добросовісності суб'єктів господарювання;

3) захисті прав, свобод та інтересів учасників господарських правовідносин, а також осіб, чиїх інтересів вони торкаються;

4) захисті корпоративних та пов'язаних з ними прав учасників господарських правовідносин, в тому числі у відносинах з власниками господарських товариств;

5) захисті прав кредиторів при визнанні суб'єкта підприємницької діяльності банкрутом;

6) сприянні у залученні інвестицій в економічний та інноваційний розвиток держави шляхом гарантування судового захисту прав інвесторів та їх майнових інтересів;

7) виробленні та забезпеченні єдності судової практики в справах, підвідомчих господарським судам.

Отже, господарські суди України відіграють важливу роль у реалізації правоохоронної державної функції. Водночас, для розвитку їх правового статусу та посилення ролі у забезпеченні економічної та фінансової безпеки України необхідно створити для цього належні правові та організаційні умови, зокрема, шляхом удосконалення положень відповідного законодавства. Так, наприклад, на законодавчому рівні слід визначити мету та завдання діяльності господарських судів; розширити принципи, на яких ґрунтується їх робота (законності, доступності та ін.); оптимізувати систему господарських судів тощо.

Одержано 12.10.2017

УДК [342.511:342.518](438)

Микола Іванович МАРЧУК,

завідувач кафедри конституційного

і міжнародного права факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0217-478X>

ДО ПРОБЛЕМИ «РОЗДЕРЖАВЛЕННЯ» ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Потреба осучаснення Української держави безпосередньо пов'язана із необхідністю трансформації системи органів державної влади, наповнення їх функцій новим змістом та потребою передачі частини даних функцій на місцевий рівень. Разом із тим даний процес має ще один вимір – передачу частини таких функцій суб'єктам приватно-правових відносин, тобто фактичне їх «роздержавлення». Даний підхід є актуальним і для правоохоронної функції держави. Прикладом цього можуть стати наукові та